# GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

**Nr. 144.** *Lunĭ, Marțĭ 14 (26) Augustŭ* **1884.**

## Brașovŭ în 13 (25) Augustŭ.

Republica francesă și-a datŭ multă silință, în cei ḍece anĭ ce au urmatŭ imediatŭ după rĕsboiulŭ germano-francesŭ, de a eșĭ din starea ei isolată, dér cu tóte sforțările ei n'a putut dobêndí nicĭ unŭ succesŭ diplomaticŭ mai însemnatŭ în Europa. Germania cu cancelarulŭ ei ocupară totŭ têrêmulŭ și apucăturile stângace ale diplomațilorŭ republicei favorisau numai planurile bismarkiane. Nemulțumirea ce a aprinsŭ în urma acésta spiritele în Francia și dorulŭ de a câștigá nuoi laurĭ, dândŭ nouĕ dovedĭ despre valórea militară și despre puterea Francesilorŭ, au contribuitŭ póte mai multŭ ca orĭ și ce alte consideraţiunĭ la aceea, că republica a inauguratŭ înainte cu trei anĭ o politică colonială francesă, în stilŭ mare. Expedițiunea în contra Chrumirilorŭ din Africa a fostŭ numai unŭ micŭ începutŭ. Nu multŭ după aceea Francia a cuceritŭ Tunesia, a anectatŭ insulele Tahiti, a pusŭ piciorulŭ pe țêrmurii insemnatului rîu Congo, a pusŭ în lucrare ocuparea insulei africane Madagascar, unde a trămisŭ 11 corăbii cu vreo 2500 de ómenĭ și în urma espedițiunei din Tonchinŭ, după multe lupte cu-o armată de 17000 ómenĭ și cu-o numĕrósă flota, a isbutitŭ a-șĭ supune regatulŭ Anamului cu Tonchinulŭ, în Asia rĕsăritênă.

Sunt mai multŭ de duoi anĭ de cândŭ durézá rĕsboiulŭ în delta Tonchinului. După ce le-a fostŭ succesŭ trupelorŭ francese de a luá cetatea Bac-Ninh în luna lui Marte trecutŭ, se credea că în curêndŭ campania va fi terminată. Comandanții francesi însĕ se mulțămiră cu victoria aceea și cu alte micĭ succese și nu întreprinseră nimicŭ spre a ocupá fortărețele Lang-Son, Cao-Bang și Lao-Cai, carĭ dominá defileele, ce ducŭ spre China și carĭ ar fi asiguratŭ Francesilorŭ posesiunea Tonchinului. Causa acestei temporisărĭ erau instrucțiunile, ce le căpĕtá comandandantulŭ supremŭ alŭ trupelorŭ de espedițiune Millot dela guvernulŭ francesŭ, care voiea sĕ se evite cu orĭ-ce prețŭ conflictulŭ cu China.

In urma acésta inimicițiele au și fostŭ sistate și se începură negociările de pace cu China, carĭ s'au încheiatŭ în modulŭ celŭ mai mulțumitorŭ pentru Francia la 11 Maiu anulŭ curentŭ cu tractatulŭ dela Tien-tsin.

In urma acestui tractatŭ, încheiatŭ în numele Chinei de vice-regele Li-Hung-Chang, aprobatŭ de împĕrătésa Chinei și de consiliulŭ imperialŭ (Tsung-li-Yamen) și provĕḍutŭ cu sigiliulŭ statului, Francia dobêndí protectoratulŭ peste regatulŭ Anamului și Tonchinŭ, Chinesii se obligară a deșertá fortărețele Lang-So, Cao-Bang, Chat-Che, Lao-Cai precum și tóte punctele fortificate dela fruntarii.

Conformŭ tractatului dela Tient-tsin, pe la mijloculŭ lunei lui Iuniu, Francesii trămiseră o colónă de vre-o 700 de ómenĭ ca se ocupe Lang-Sonulŭ, care trebuia se fie evacuatŭ încă dela 6 Iunie de trupele chinese. Când colo ce sĕ vedĭ? Chinesii în locŭ de a părăsí fortărețele se pregăteau de a face resistență Francesilorŭ și când colóna memorată se apropiă de Lang-Son, ea fù atacată de vre-o 3000 Chinesĭ și după o luptă îndelungată fù silită a se retrage cu marĭ pierderĭ.

Era învederatŭ în urma acésta, că Chinesii au călcatŭ în piciórе tractatulŭ încheiatŭ de ei în tótă forma și pentru acéstă purtare perfidă guvernulŭ francesŭ a cerutŭ dela guvernulŭ din Peching o satisfacțiune estraordinară: desaprobarea procederei comandanțilorŭ chinesĭ, deșertarea imediată a fortărețelorŭ dela graniță și o despăgubire de rĕsboiu de 200 milióne francĭ.

Negoțierile se începură la Shangai între representantulŭ Franciei Patenôtre și delegații guvernului chinesŭ. Cu mare aneνoiă și târḍiu se învoiră Chinesii de a deșertá, dreptŭ satisfacțiune, fortărețele și a plătí $3^1/_2$ milióne francĭ pentru familiele Francesilorŭ căḍuțĭ la Bac-Le. Francia nu s'a mulțămitŭ cu acéstă sumă, dar, în ultimatulŭ sĕu, a cerutŭ în locŭ de 200 numai 80 mil. francĭ ca despăgubire. Marele consiliu imperialŭ chinesŭ n'a voitŭ nicĭ decum sĕ priméscă acéstă condițiune. Delegații chinesĭ au plecatŭ din Shangai și negoțiările au rĕmasŭ sĕ se continue la Paris între ministrulŭ Ferry și trămisulŭ chinesŭ Li-Fong-Pao. Ele n'au avutŭ însĕ nicĭ unŭ resultatŭ. Trimisului chinesŭ i s'au datŭ pașapórtele, ér consululŭ francesŭ din Peking a primitŭ instrucțiunĭ se părăséscă capitala chinesă. Totodată o parte din flota francesă a primitŭ ordinŭ de a blocá portulŭ Che-Lung și a pune mâna pe bogatele deposite de cărbunĭ de acolo. Cu acésta s'au începutŭ inimicițiele cu China, fără a se declará formalŭ rĕsboiulŭ.

Telegrama din Shangai ne spune, că flota francesă, sub comanda admiralului Courbet, a bombardatŭ și distrusŭ arsenalulŭ din Fu-Ceu, în care se fabrică totŭ feliulŭ de materialŭ de rĕsboiu alŭ Chinei, și a cufundatŭ șépte canoniere chinese.

De ceea ce s'a temutŭ guvernulŭ francesŭ n'a scăpatŭ, conflictulŭ cu China a isbucnitŭ.

Se anunță, că Li-Fong-Pao, deși are de câte-va ḍile pașapórtele în mână, nu a plecatŭ încă din Parisŭ. Póte că așteptă instrucțiunĭ, sĕ încépă din nou negoțiările. Acésta ar fi unŭ bine nu numai pentru China, ci și pentru Francia, care tocmai acum, când ar trebuí sĕ-șĭ concentreze tóte puterile în Europa, se vede încurcată într'unŭ rĕsboiu, ce va cere multe jertfe și în ómenĭ și în banĭ.

Se ḍice, că Anglia n'ar fi cu totulŭ străină decisiunilorŭ luate de marele consiliu chinesŭ. Cumcă Germania și prințulŭ Bismark privescŭ cu plăcere la încurcăturile ce le are Francia în afară din Europa, este unŭ lucru fórte naturalŭ, și se póte lesne pricepe pentru ce cabinetulŭ din Berlinŭ o sprijinesce în aceste întreprinderĭ.

China e slabă, arsenalulŭ ei principalŭ este deja distrusŭ, materialŭ de rĕsboiu ar mai avé, dar n'are soldațĭ și oficerĭ; însă nicĭ flota francesă nu póte face multŭ, décă nu va avé trupe de ajunsŭ pentru debarcare. Cei 20,000 de ómenĭ din Tonchinŭ nu se potŭ mișcá de acolo, căcĭ pozițiunile ocupate în aceea provinciă trebue apĕrate. Ar trebuí prin urmare sĕ triméta Francia apróре încă odată p'atâta oștire în China.

Amŭ dorí, ca bombardamentulŭ dela Fu-Ceu sĕ fie de ajunsŭ spre a înfrânge cerbicia Chinesilorŭ, căcĭ ar fi tristŭ, ca în fața celorŭ ce se prepară de marele impĕrăţi în Europa, Francia sĕ fie cu mânile legate din causa încurcăturilorŭ ei în Asia.

## SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

**Viena**, 24 Augustŭ. — Maiestatea Sa plécă în 28 c. séra de la Bruck la Aradŭ, unde va sosí în 29 c. diminéța. După manevră va plecá la 3 Septembre la Angern, unde va asistá la manevrele cavaleriei. In 6 Septemvre se va duce la Viena, de unde în 9 Septemvre se va întórce la Angern cu deputațiunile țĕrilorŭ streine, ca sĕ asiste la încheiarea manevrelorŭ.

**Specia**, 24 Augustŭ. — După o furtună violentă colera a isbucnitŭ aci fără veste. Dintre 70 de bolnavĭ de coleră, 48 au muritŭ.

**Roma**, 24 Augustŭ. — In cele din urmă trei ḍile au fostŭ în provinciile infectate 108 bolnavĭ și 59 morțĭ de coleră.

**Schangai**, 24 Augustŭ. — Arsenalulŭ din Fu-Ceu, după unŭ bombardamentŭ de trei óre de către flota francesă, a fostŭ distrusŭ alaltaerĭ. Șépte canoniere chinese s'au cufundatŭ, ér douĕ au isbutitŭ sĕ scape. Flota francesă a rĕmasŭ intactă.

**Marsillia**, 24 Augustŭ. — Aci au fostŭ 18, în Toulon 9, în alte locatităţĭ 37 morțĭ de coleră.

**Aradŭ**. — 24 Augustŭ. Aḍĭ au începutŭ esercițiele de arme.

## CRONICA ḌILEI.

In deputațiunea de dame, ce se va presentá la Aradŭ M. S. Impĕratului sub conducerea d-nei Salacz vorŭ fi și dómnele Oncu, Beleșŭ și d-ra Bonciu, române.

*

Onomastica lui Ludovicŭ Kossuth, capulŭ revoluțiunei maghiare din 1848, se va serbá cu mare pompă în mai multe orașe unguresci, anume în Seghedinŭ, în Oradea mare, în Strigoniu și alte orașe și sate.

*

Cu ocasiunea serbării ḍilei nascerii împĕratului s'au datŭ în 16 și 17 Augustŭ representațiunĭ teatrale și balurĭ în casa de nebunĭ din Brünnfeld. Din 740 de bolnavĭ internațĭ, 400 au asistatŭ la representațiunile teatrale ce le-a datŭ o societate de diletanțĭ. Nebunii îșĭ esprimară mulțămita lorŭ dăruindŭ fie-cărui diletantŭ câte-o cunună de florĭ.

*

Corulŭ vocalŭ din Lipova, cu ocasiunea serbării hramului sf. bisericĭ, care va fi în 15 (27) Augustŭ, va dá séra unŭ concertŭ și jocŭ în curtea bisericii gr. or. Prețulŭ intrării: loculŭ I e 1 fl., loculŭ II e 60 cr., și parterŭ 40 cr. de persónă. In casŭ de plóiă concertulŭ și joculŭ se vorŭ dá în ospĕtăria la »Regele Ungariei.«

*

»Telegrafulŭ« scrie: D. Gr. Gabrielescu, primulŭ tenorŭ alŭ teatrului naționalŭ a sositŭ ḍilele acestea în capitală. D-sa fusese în Egiptŭ, unde a fostŭ angajatŭ, și la întórcere, trecândŭ prin Constantinopolŭ, a datŭ și acolo unŭ concertŭ în salónele consulului generalŭ alŭ României de acolo, unde a fostŭ primitŭ cu mulțămirea datorată unui talentŭ așa de cunoscutŭ ca alŭ d-sale.

*

»Națiunea« spune, că domnii Moceanŭ și Velescu se află deja în Madrid. Debutulŭ lorŭ și alŭ însoțitórelorŭ lorŭ, douĕ tinere spaniole, a fostŭ Joi 2 (14) în grădina Retiro. „La corespondinza d' Espania« dă acéstă noutate, adăugêndŭ că vorŭ esecutá danțurĭ caracteristice române. — Nu ne îndoimŭ că succesulŭ compatrioțilorŭ noștri va fi mare.

*

»Monitorulŭ oficialŭ« spune, că în ḍiua de 26 Iulie trecutŭ, căḍêndŭ o plóiă torențială pe teritorulŭ comunei Șarulŭ-Dornei din județulŭ Suceava, în Moldova, au fostŭ trăsnite 72 oi și 4 mascurĭ în muntele numitŭ Dealu-Vĕratŭ.

*

Rĕspunḍêndŭ la scirea dată de »Rĕsboiulŭ,« că vre o 400 de familii germane ar fi hotărîte sĕ plece din Dobrogea în America, ḍice »Tulcea«: »Este adevĕratŭ, că în cursulŭ anului trecutŭ și în primăvéra anului curgĕtorŭ

vre-o trei seu patru familii de coloniştĭ germanĭ din comuna Cataloi au emigratŭ in America; însĕ unii dint'înşii sau şi întorsŭ înapoi căiţĭ cu totulŭ de întreprinderea lorŭ, de óre ce acestŭ Eldorado alŭ tuturorŭ necăpătuiţilorŭ şi aventurierilorŭ nu este de aprópe tocmai aşa cum îlŭ zugrăvesce imaginaţiunea lorŭ şi promisiunile nebune ale celorŭ interesaţĭ.«

*

Colonelulŭ de gendarmeriă din Odessa, Katansky a fostŭ la 20 Augusgŭ st. n. atacatŭ de fata unui comerciantŭ de acolo, anume Kalinşnaja, dândŭ în colonelŭ mai multe împuscăturĭ de revolverŭ, dar fără a'lŭ rănĭ. Fata a fostŭ arestată.

*

Se ḑice, că papa are intenţiunea, sĕ adreseze guvernului republicei franceze unŭ protestŭ încontra legĭ de divorţŭ, fiindcă este în contra-ḑicere cu sacramentulŭ căsĕtoriei. In Roma se vorbesce şi despre unele instrucţiunĭ, care le-a datŭ sântulŭ scaunŭ episcopilorŭ francesĭ în privinţa aplicărei legii de divorţŭ. Totodată papa a declaratŭ, că protestantismulŭ a făcutŭ din Germania o forţăreţă de rĕtăcirĭ şi prejudiţii de cele mai triste; elŭ (papa) va scí, sĕ combată terenulŭ pasŭ cu pasŭ şi va purtă luptă crâncenă şi fără încetare.

*

La 27 Augustŭ n. se va face în presenţa Ţarului manevre simulândŭ unŭ atacŭ asupra întăriturilorŭ de cătră Nord ale oraşului Kronstadt şi la 29 August Ţarulŭ va trece în revistă întrega sa flotă.

*

Impĕratulŭ Wilhelmŭ a trimesŭ o telegramă guvernatorului generalŭ Gurko, în semnŭ de recunoscinţă pentru toastulŭ, care s'a ţinutŭ în onórea M. Sale la serbarea iubileului regimentului de grenadirĭ rusescĭ, care î̆ pórtă numele sĕu, în tabĕra din Varşovia. Telegrama este următórea: »Vĕ mulţămescŭ pentru preţiósa telegramă, ce mi-o aţĭ trimesŭ, şi poftescŭ regimentului în acéstă ḑi norocŭ bunŭ. Acéstă ḑi este pentru armata prusiană ca ḑiua gloriei dela St. Privat, în memoria acelorŭ fapte, care în anii 1813 şi 1814 au pusŭ basă la frăţietatea de arme între armata ruséscă şi prusiană. WILHELM.« In tabĕră telegrama fŭ primită cu o bucuriă nespusă şi cu strigărĭ de entusiasmŭ: »Sĕ trăiască consoţii nostrii Germanĭ.« Totŭ mai probabile sunt vestile, că pentru întărirea prieteniei va urmă o întrevedere între monarchii Austro-Ungariei, Germaniei şi Rusiei; dar nu s'a fixatŭ timpulŭ şi loculŭ. In casŭ, când medicii nu vorŭ aflá cu cale sĕ călătoréscă împĕratulŭ Wilhelm, Germania va fi representată prin principele de corónă.

*

Aniversarea de 200 de anĭ dela mórtea poetului francesŭ Corneille se va serbá la 1 Octombre în Rouen, loculŭ nascerii poetului. Spre acestŭ scopŭ s'a constituitŭ unŭ comitetŭ, în frunte cu preşedintele de onóre, Victorŭ Hugo. La serbarea în memoria părintelui teatrului naţionalŭ francesŭ, »Theatre français« va merge în corpŭ la Rouen, ca sĕ arangeze acolo douĕ representaţiunĭ teatrale. In prima séră se va representă »Cid«, fără nicĭ o ştergere, în forma sa originală, precum se representă suntŭ acum douĕ sute de anĭ. In séra a doua se vorŭ representă nisce părţĭ din diferitele opurĭ ale lui Corneille; afară de aceea apoteosa poetului şi unŭ imnŭ alŭ lui Victorŭ Hugo.

*

O mare parte din pressă spune, că admiralulŭ Curbet ar fi primitŭ ordinulŭ sĕ bombardeze Fu-Ceu şi Admiralulŭ Lespés a ocupá imediatŭ Ke-Lung. Francia cere ca despăgubire suma de 90 milióne din partea Chinei şi predarea a vre-o câteva staţiunĭ. In Ministerŭ însă se crede, că conflictulŭ nu se va resolvá decâtŭ numai prin rĕsboiu.

*

După o telegramă din Peking a lui »Times,« Ceongli-Yamen respinge în continuu cererile Franciei şi declară, că China e pregătită de rĕsboiu.

*

Din Suachim se scrie, că vice-consululŭ francesŭ a fostŭ omorîtŭ de beduinĭ în interiorulŭ Arabiei, pe cândŭ se întorcea dela Rabuk la Nedşd.

*

Intre indigenii din Zambeşŭ a isbucnitŭ o revoltă generală. Armata portugesă de acolo a fostŭ totalŭ bătută şi a cerutŭ ajutorŭ din Portugalia.

*

Din Capstadt se raportéză, că o proclamaţiune datată din Pretoria anunţă, că s'a înfiinţatŭ în ţéra Zuluşilorŭ o republică a boerilorŭ şi că ţéra Zuluşilorŭ s'a pusŭ sub protecţiunea acestei republice.

## ANGLIA ŞI AUSTRO-UNGARIA.

In articolulŭ sĕu de fondŭ din Vinerea trecută »Pester Lloyd« constată mai întâiŭ, că mulţĭ Crivoşcianĭ, Ublianĭ şi Paborianĭ, carĭ au luatŭ parte la ridicarea insurgenţiĭorŭ din 1881—82 se întorcŭ în patriă. Mărturisirile acestorŭ fugarĭ înderĕtnicĭ, sĕlbaticĭ, doritorĭ de jafŭ şi omorurĭ, dau cele mai interesante informaţiunĭ pentru istoria agitaţiunilorŭ panslaviste — constată adecă, că la aceste agitaţiunĭ s'au împărtăşitŭ şi agitătorĭ englezĭ, după cum chiar şi presupuneáu atuncĭ autorităţile. »Nicĭ de cum nu ne gândimŭ, ḑice apoi „Pester Lloyd,« sĕ facemŭ rĕspunḑĕtorŭ pe guvernulŭ englezŭ pentru rĕtăcirea acelorŭ insurgenţĭ. Dar de altă parte nicĭ noi nu suntemŭ atâţĭ de naivĭ în credinţele nóstre, sĕ nu vedemŭ aicĭ, decâtŭ numai excentricitatea unorŭ Englezĭ, carĭ nu sciu folosĭ prisosulŭ banilorŭ lorŭ, decâtŭ sĕ cumpere Crivoscianilorŭ şi Herţegovinenilorŭ puscĭ şi patróne.« Acéstă împrejurare o socotesce ḑiarulŭ pestanŭ, dreptŭ o nouă dovadă, că guvernulŭ englesŭ se pune în calea intereselorŭ Austro-Ungariei în peninsula balcanică. De a voitŭ împĕrăţia nóstră sĕ-şĭ găséscă şi sĕ facă cale comerciului sĕu în ţĕrile balcanice, de a voitŭ sĕ lege cu aceste ţĕrĭ rĕţéua sa de drumurĭ ferate, — Englezii i-au pusŭ în cale pedecĭ, róde ale intrigilorŭ bine de totŭ şi pe ascunsŭ făurite în capitala imperiului osmanŭ. Agitaţiunea engleză încă e o dovadă de duşmănirea intereselorŭ austriace ungare. »Englezii sunt mulţămiţĭ, décă potŭ neliniştĭ posiţiunile nóstre înaintate în peninsula balcanică şi décă ne potŭ împedecá consolidarea nóstră de acolo şi crearea unei base pentru operaţiunile nóstre politice-comerciale. „Pester Lloyd,« sfîrşesce astfelŭ: »Acéstă esperienţă, seu mai bine ḑicêndŭ, acéstă împrospĕtare a esperienţelorŭ celorŭ vechĭ va fi de bună sémă hotărîtóre în privinţa atitudinei nóstre faţă cu Anglia. Scimŭ, că la fie-care pasŭ ce-lŭ facemŭ în peninsula balcanică întêlnimŭ invidia făţişă şi ascunsă a acestui concurentŭ comercialŭ politicŭ, care nu se sfiesce a se folosi până şi de perfidele mijlóce ale jidăririlorŭ naţionale. Vomŭ fi înţeleşĭ dară ḑicêndŭ: Amicĭ amicilorŭ noştri, duşmanĭ duşmanilorŭ noştri, şi décă în lupta opiniunilorŭ, ce despartŭ aḑĭ Anglia de Francia şi de Germania nu vomŭ fi de partea celorŭ ce au aflatŭ de bunŭ mijlocŭ în contra nóstră până şi complimentarea înaintea bandelorŭ de tâlharĭ.«

## CORESPONDINŢA NOSTRĂ DIN COMITATE.

Baia-mare, în 12 Augustŭ 1884.

Cu totŭ respectulŭ am onóre a vĕ adresá acéstă corespondinţă ca raportŭ despre decurgerea petrecerei de véră ţinută în Lipou, com. Satu-mare, la 10 Augustŭ, rugându-vĕ sĕ binevoiţĭ a o primĭ pentru publicare în preţuitulŭ ḑiarŭ ce-lŭ redactaţĭ.

Deşi în mai multe locurĭ s'au ţinutŭ asemenea petrecerĭ, totuşĭ ni s'au schimbatŭ téma de nereuşire în bucuriă, cândŭ am vĕḑutŭ adunându-se atâţia óspeţĭ de ambele secse chiar şi din locurĭ mai depărtate. Ḑicŭ amŭ fostŭ adunaţĭ mulţĭ. După multele neajunsurĭ, necazurĭ, ba chiar asuprirĭ ne cade forte bine din cândŭ în cândŭ sĕ convenimŭ, sĕ ne mai cunóscemŭ, sĕ vorbimŭ unii cu alţii despre sórtea nemeritată, în care suntemŭ noi ceştĭ din acestŭ comitatŭ (din tóte comitatele. — Red. Gaz.) Şi-şĭ au propriele lorŭ folóse aceste convenirĭ. Invĕţămŭ a cunósce greşelele trecutului, ne silimŭ a căutá şi a găsí mijlóce de a paralisá indiferentismulŭ şi órba nepăsare, ce cumplitŭ bântue o parte considerabilă a inteligenţei părţilorŭ Sătmărene în cestiunĭ nu numai politice, ba chiar şi sociale.

Năcazurile ni suntŭ generale, şi suferinţele nóstre causéză durere în totŭ corpulŭ naţionalŭ; dar că ne dóre chiar aşa de tare şi că nu ne silimŭ a lecuí rana în grabă, ci o lăsămŭ sĕ se totŭ întindă, cutezŭ a ḑice, că în multe casurĭ chiar şi noi suntemŭ de vină. Unde ni suntŭ reuniunile? unde comitetele politice? în cadrulŭ cărora sĕ ne scimŭ în unire apĕrá în contra elementului orbŭ, ce ca stânca ruptă de pre cóstele muntelui cade în prăpăstiă rupandŭ şi distrugândŭ totŭ ce află în cale'şi, până ce sdrobită şi ea în mai multe bucăţĭ cade acolo de unde nu se mai póte ridicá la loculŭ unde a statŭ cu tăriă.

Ne place a ne scusá cu »sĕrăcia.« La mulţĭ devisa e ca sĕ ne înavuţimŭ ântâiu, apoi sĕ lucrămŭ. Este ceva dreptŭ în acésta. Omulŭ lipsitŭ de mijlóce nu póte face nimicŭ chiar şi de voiesce. Dar nu suntemŭ noi chiar atâtŭ de miserĭ. Poporulŭ românŭ nu a alergatŭ după ajutorŭ strĕinŭ şi nicĭ că a fostŭ ajutatŭ de nicăirĭ, şi totuşĭ a făcutŭ multŭ, în unele locurĭ chiar minunĭ — de considerămŭ situaţiunea în care se află. Nu miseria e bóla nóstră! Cu miseria aceea, în care suntemŭ şi noi Sătmărenii, deşi nu amŭ face minunĭ, amŭ pute face destulŭ, ne-amŭ pute face datoria. Avemŭ însă noi o bólă mai mare decâtŭ miseria, şi acésta: indiferentismulŭ, nepăsarea în tóte unde ar trebuí sĕ lucrămŭ şi sĕ facemŭ; la noi — onóre puţinelorŭ esceptiunĭ — miseria e numai unŭ vĕlŭ, sub care voimŭ se ascundemŭ rana ce ne bântue: indiferentismulŭ. Avemŭ şi bărbaţĭ zeloşĭ ardêndŭ de dorulŭ unei situaţiunĭ mai bune, dar suntŭ paralisaţĭ în intenţiunile lorŭ de nepăsarea nutrită şi de interesulŭ egoisticŭ.

Ne plângemŭ, arĕtămŭ că suntemŭ neîndestuliţĭ cu situaţiunea actuală, că suntemŭ înnapoiaţĭ în cultura porală şi că ne compleşescŭ strĕinii. Apoi nu cumva aşteptămu, ca sĕ ni-se schimbe situaţiunea în mai bună fără lucrulŭ, sĕu mai bine ḑisŭ fără lupta nóstră? — Acésta înzădarŭ o vomŭ asteptá. Ce nu voimŭ a face noi, voiescŭ cavalerii noştri cetăţenĭ; de nu scimŭ noi a formá reuniunĭ de apĕrare, sciu domnii ḑilei a formá reuniunĭ maghiarisătóre şi cu spiritulŭ lorŭ demoralisătorŭ, în scurtŭ timpŭ a sciutŭ sĕ şi între în unele inimi putrede. Aicĭ e reuniunea »Szechenianŭ,« care nunumai că înfloresce, dar începe a-şĭ aduce şi fructele sale. Şi ce e causa? — Am ḑisŭ.

In anulŭ trecutŭ, când s'a înfiinţatŭ acéstă reuniune, când ântâiaşĭ dată ş'a ridicatŭ capulŭ de hidră, zeloşii noştri bărbaţĭ au începutŭ a face propagandă ideei de o reuniune a femeilorŭ, s'au şi încercatŭ a-o duce în deplinire, dar nu au isbutitŭ cu dorulŭ lorŭ, şi a rĕmasŭ la o parte realisarea ei. Şi cine sunt de vină? Doră contrarii noştrii? Amŭ păcătuí de amŭ ḑice acésta; de vină e indeferentismulŭ nostru.

Acésta hidră modernă — reuniunea maghiarisătóre — corupŭ învĕţătorii, a cărorŭ datorinţă ar fi nutrirea naţionalismului în inimile fragede ale copilaşilorŭ românĭ. Dar în multe privinţe nu mĕ mirŭ de acésta. Corespondenţa unui domnŭ învĕţătoriu Sĕlăgianŭ din »Gazetă« — cu care nu numai eu, dar mulţĭ pe deplinŭ consêmţescŭ, — mĕ dispenséză de a mĕ ocupá mai pe largŭ cu acésta cestiune. Nesciinţa — după cum se esprimă unŭ învĕţătoriu Szechenianŭ — e causă destulŭ de gravă şi dureróśă, dar nu e şi invincibilă. Aceia cari s'au vêndutŭ pentru 30 de banĭ, de sigurŭ n'au sciutŭ ce facŭ; dar unde au fostŭ atuncĭ superiorii lorŭ oficioşĭ — preoţii? Sĕu nicĭ ei n'au sciutŭ ce însémnă acésta? N'aşŭ crede! Credŭ numai atuncĭ, décă nu le-ar intrá în casă nicĭ unŭ ḑiarŭ românescŭ, cu care sĕ se ajute în nesciinţa lorŭ, şi sĕ-i lumineze şi pe învĕţătorii dela scólele lorŭ parochiale. Durere însĕ, casulŭ acesta nu e rarŭ, e mai desŭ decâtŭ ciurulŭ. Şi pentru ce? Pentru sĕrăciă doră? Nicĭ decâtŭ! Şi aicĭ bóla, colera nóstră..... nepăsarea. De-ar ave învĕţătorii noştri ḑiare, sĕu de nu potŭ ei avé — ceea-ce la cei mai mulţĭ e aşa — ar pute sĕ le aibă dela preoţii lorŭ, sĕu décă nicĭ de aicĭ, atuncĭ ar trebuí sĕ-le aibă ambii cu poporenii la olaltă în biblioteca sătéscă, şi ar fi scutiţĭ şi unulŭ şi altulŭ a se apĕrá cu nesciinţa ce nu e pré măgulitorŭ lucru, ar fi apĕraţĭ de orbecare; dar unde sunt aceste bibliotecĭ? In comuna nóstră numai o asemenea bibliotecă sciu susţinută, sĕu baremŭ ajutată din fondulŭ bisericei, şi încă aprópe de Debreţinŭ. Nu s'ar puté óre înfiinţá bibliotecĭ în tóte comunele, sĕu baremŭ în cele mai bogate de ar fi zelŭ?... Până ce vomŭ fi totŭ indiferenţĭ de noi înşine, nu sciu cândŭ nu ne vomŭ puté plânge de sórtea nóstră necăjită. De nu ne vomŭ reculege, de nu vomŭ luá o direcţiune mai gânditóre şi activă, nu sciu unde o sĕ ajungemŭ. Sĕ facemŭ, mulţĭ puţinĭ câţĭ suntemŭ, dar sĕ nu aşteptămŭ ḑiua de mâne, şi prin fapte esistente de sigurŭ şi cei indeferenţĭ se vorŭ puté aduce pe calea cea bună.

După realisare strigă reuniunea femeilorŭ; viaţă cere reuniunea învĕţătorilorŭ; poporulŭ nostru e setosŭ de lumină, scolĭ bune şi bibliotecĭ sĕ-i creămŭ, mâne póte că va fi târḑiu!!!

Cerêndu-mĭ scuse de acéstă digresiune, mĕ întorcŭ la obiectulŭ despre care mi-am propusŭ se vĕ relatezŭ.

Petrecerea menţionată, după cum s'a anunţatŭ şi prin foi, o au aranjatŭ tinerii comitatului, sub conducerea bravului veteranŭ alŭ preoţilorŭ Sătmărenĭ, Rdssm. Dnŭ. Ciriacŭ Barbulŭ Arch. Diaconŭ On. din Lipou cu scopŭ filantropicŭ. Şi ce a fostŭ scopulŭ? Stima ce o au cei mai mulţĭ tinerĭ din Satumare cătră memoria bărbatului aceluia, care ne-a lăsatŭ fără sĕ vĕdă înflorită flórea ce a crescutŭ din sĕmânţa ce ni-a sĕmănatŭ în animile nóstre; iubirea ce şi astăḑĭ păstrămŭ cătră acelŭ sóre, la ale căruia raḑe ne-amŭ umplutŭ de căldura ce fie-care Românŭ trebue sĕ şĭ-o aibă în peptulŭ sĕu; recunoşcinţa cătră acelŭ bărbatŭ, care atâtŭ prin cuvintele câtŭ şi scrierile sale ne-au învĕţatŭ că numai una sĕ gândimŭ: prosperarea şi fericirea scumpei nóstre naţiunĭ; ḑicŭ stima, iubirea şi recunosciinţa cătră memoria lui Iustinŭ Popfiu, fostŭ când-va profesorŭ la catedra de limba română dela gimnasiulŭ din Oradea-mare şi mai târḑiu parochŭ şi protopopŭ în Leta-mare (Biharia) ne-au adusŭ la acea unanimă conţelegere, ca sĕ arangiămŭ o petrecere din alŭ cărei venitŭ sĕ sporimŭ fondulŭ, din care i-s'arŭ ridicá unŭ monumentŭ la mormêntulŭ sĕu din Leta-mare, unde-i zacŭ osĕmintele acum de doi anĭ. Petrecerea s'a începutŭ la 6 óre d. m. avêndŭ unŭ timpŭ forte frumosŭ, şi pe când apunea sórele, participândŭ unŭ publicŭ, cum amŭ ḑisŭ mai la începutŭ, forte frumosŭ. Frumosŭ a fostŭ cerculŭ de »Ardeléna« cu care s'a începutŭ jocŭlŭ şi care o-au jucatŭ 40 de părechĭ. In pausa cea mare au urmatŭ unŭ ospĕţŭ comunŭ, dela care n'au lipsitŭ toastele frmóse şi instructive.

Petrecerea a duratŭ până la rĕvĕrsatulŭ ḑorilorŭ în modŭ forte animatŭ, când apoi toţĭ óspeţii s'au depărtatŭ

ducêndŭ cu sine suvenirile cele mai plăcute, şi dorulŭ de a ne revedé câtŭ mai curêndŭ la balulŭ dela Bicsadŭ.

Venitulŭ brutto a fostŭ 134 fl., despre care se va face raţiociniu amĕnunţitŭ în diare.

. . . . . n . . . . . ŭ.

## LĂSAŢI-VĔ DE ECONOMIA DE TREĬ HOTARĔ.

Cele vechĭ au trecutŭ, iată tóte s'au înoitŭ.
2 Cor. 5, 17.

Administraţiunea cercuală din Ţéra- Bârsei a reuniunei economice săsescĭ din Transilvania învitase pe membrii şi amicii reuniunei pe 4 Maiu 1884 la Hermanŭ, unde avé sĕ se ţînă o disertaţiune asupra schimbărei fructelorŭ la sĕmănatŭ. După ce acea disertaţiune a fostŭ ascultată de adunare, la care luaseră parte mai tóte comunele din Ţéra-Bârsei, se încinse o viuă şi interesantă schimbare de idei. Membrii se despărţiră cu dorinţa, ca pererile esprimate asupra schimbărei fructelorŭ la sĕmănatŭ sĕ se tipărescă şi sĕ se împarţă şi celorŭ absenţĭ. Quintesenţa acelorŭ părerĭ culminéză în propositiunea: Lăsaţi-vĕ de economia de trei hotarĕ (câmpurĭ)!

In Transilvania abia se află unŭ ţinutŭ, în care sĕ esiste condiţiunĭ mai favorabile pentru o înfloritóre economiă de câmpŭ ca în Ţéra-Bârsei. Unŭ pasŭ însĕ este indispensabilŭ, pentru ca economia de câmpŭ sĕ ia acì unŭ avêntŭ. Acésta este trecerea dela economia de trei la cea cu şése hotarĕ (câmpurĭ)!

Trei temeiurĭ cerŭ imperiosŭ, ca sĕ ne abatemŭ dela sistema de trei hotarĕ întrebuinţată până acuma:

1. Trebue să producemŭ mai multŭ nutreţŭ, vitele de tăiatŭ sunt şi rĕmânŭ o marfă tare căutată.

2. Cultura cerealelorŭ favorisată numai şi numai prin sistema de trei hotarĕ a obositŭ pământulŭ astfelŭ, încâtŭ noi abia mai culegemŭ pătratulŭ dela aceea, ce sĕmĕnămŭ.

3. Nu trebue sĕ mai lăsămŭ nefolosită a treia parte din pămêntŭ, pentru că darea, ce-o plătimŭ pentru ea, este prea mare Acestea sunt temeiurĭ, pe carĭ nimenea nu le póte rĕsturná şi în acea adunare nicĭ n'a cercatŭ nimenea a face acésta.

Se tractéză numai de unŭ lucru: »Ce sĕ punemŭ la locŭ?‹ Economia de trei hotarĕ folosită până acuma a fostŭ împreunată cu sĕmĕnare comună. Aceea, ce are sĕ între în loculŭ economiei de trei hotarĕ, trebue sĕ priméscă în sine ordinea sĕmĕnării comune. Pentru aceea este pentru noi fórte corespundĕtóre schimbarea fructelorŭ la sĕmĕnatŭ cu ordine de sĕmĕnare comună. Décă este, ca sĕ lucrămŭ în contra economiei de trei hotarĕ, atuncĭ trebue ca schimbarea fructelorŭ de sĕmănatŭ, care sistemă are sĕ înlocuéscă pe acea, trebue sĕ-'şĭ pună o întreită ţintă; ea trebue:

1. sĕ procure locŭ pentru cultivarea nutreţului; ea trebue:

2. sĕ reguleze sĕmĕnarea fructelorŭ astfelŭ, ca sĕ nu obosécă pămêntulŭ; ea trebue:

3. sĕ lase o parte mai mică din ogorŭ pentru islazŭ (ogorŭ).

Acestorŭ întocmirĭ le corĕspunde mai bine economia de şése hotarĕ cu ordine de sĕmĕnare comună şi cu islazŭ. Ea are pe lângă acésta şi marele avantagiu, că se alătură la modulŭ de economiă de până acuma şi înlesnesce trecerea dela sistema vechiă la cea nouă.

Cum sĕ urmeze fructele în economia de şése hotarĕ, ce s'a propusŭ?

Fructele trebue sĕ urmeze astfelŭ unele după altele, încâtŭ fie-care din ele sĕ pretindă alte materii nutritóre din pămêntŭ şi ca alternativŭ sĕ se folosécă când scórţa când fundulŭ pămêntului. Rêndulŭ, în care au sĕ urmeze fructele, trebue sĕ fie astfelŭ, ca producerea grăunţelorŭ sĕ nu sĕ altereze de locŭ. In fine trebue sĕ se întocméscă lucrurile astfelŭ, ca sĕ nu fie de lipsă pré multŭ lucru de mână, ci de vite séu de maşine.

Acestorŭ recerinţe le corĕspunde ordinea fructelorŭ, în carea se vinŭ pentru iernare două specii (de fructe), pentru vĕrare una, pentru săpare alta şi una pentru nutreţŭ, pe când a şésea se cuvine pentru islazŭ. Ca regulă valoréză: fructe păióse nu potŭ urmá după fructe păióse, fructe de săpatŭ după fructe de săpatŭ.

Folósele economieĭ de şése hotarĕ sunt următórele:

1. Ea garantéză o producţiune mai mare de fructe în grăunţe, pentru că ea nu póte sĕ pretindă dela pămêntŭ a-le produce aşa de curêndŭ unele după altele, şi pentru că prin cultura fructelorŭ de săpatŭ şi a nutreţului pămêntulŭ se curăţă bine de sĕmânţa buruienilorŭ. Ţéra-Bârsei ar puté produce celŭ mai bunŭ grâu şi cea mai bună sĕcară fiind-că referinţele climatice şi ale pămêntului sunt fórte priinciόse pentru acésta. Dară cu sistema economică de astădĭ este împreunată erboşiarea (îmburuienarea) şi din preună cu dênsa scăderea calităţii bucateloru. Celŭ mai roditorŭ fructŭ de véră în Ţéra-Bârsei este orzulŭ. Orzulŭ din Ţéra-Bârsei are la berării preţurĭ preferite. In sistema de şése hotarĕ, ce se propune, se va puté produce celŭ mai finŭ orzŭ, pentru că cu acésta puterea pămêntului se cruţă şi erboşiarea se împedecă.

2. Ea lasă culturei trifoiului, care este atâtŭ de rentabilă, destulŭ locŭ. Trifoiului roşiu măciucatŭ oferă în economia de şése hotarĕ o cositură, în anulŭ alŭ doilea două cositurĭ, fiind timpulŭ favorabilŭ trei. Trifoiulŭ se rentézĕ şi pentru aceea, că umbresc pămêntulŭ şi produce fermentaţiunea lui. Findŭ trifoiulŭ buiacŭ, pămêntulŭ se curăţă de buruiană. Cu rămăşiţele buruienilorŭ sale elŭ îmbogăţesce ogorulŭ. Unde nu creşce trifoiulŭ de Stiria, acolo cresce trifoiulŭ bastardŭ séu esparseta.

3. Ea face posibilă despărţirea în spaţiu a fructelorŭ de săpatŭ de celelalte fructe de véră. Acéstă deschilinire este necesară, pentru că sĕmânarea şi culegerea fructelorŭ de săpatŭ nu cade în acelaşĭ timpŭ cu sĕmĕnarea şi culegerea fructelorŭ păióse de véră.

4. Ea face, că fructele de săpatŭ sĕ vină la valóre. Acestea suntŭ o parte esenţială indispensabilă a economiei de şése hotarĕ. Ele pretindŭ o arătură mai adêncă, adecă, o sporire a scórţei pămêntului, şi curăţă pămêntulŭ. Ele dau o mare producţiune; însĕ numai acolo unde maşina de sĕmĕnatŭ, precum şi cea de săpatŭ reducŭ lucrulŭ de mână la unŭ minimum. Tóte aceste unelte se potŭ întrebuinţá în Ţéra-Bârsei mai uşorŭ ca orĭ unde, pentru că aicea nu este mei nicăirea pămêntulŭ vêrtosŭ şi lutosŭ séu argilosŭ şi fiind-că ogórele suntŭ mai tóte situate pe şesŭ.

A treia întrebare este: »Cum trebue sĕ procedemŭ la introducerea economică de 6 hotarĕ, ce se intenţionéză?«

Sĕ evitămŭ a priví şi a designa nutrirea în grajdurĭ ca punctŭ de mânecare. Căcĭ nutrirea în grajdurĭ este o ciuhă, care nu atrage, ci produce totŭ felulŭ de visiunĭ deşerte. Economia de şése hotarĕ sĕ póte esecutá şi fără nutrirea în grajdurĭ. Ea nu are nimicŭ de a face cu folosirea păşunitului; ea nicĭ nu cuprinde totŭ ogorulŭ cu plugulŭ, ci numai jumĕtate din elŭ.

Aşa dară: deocamdată, şi numai unde trebue, pentru că este de doritŭ, sĕ lăsămŭ nutrirea în grajdurĭ la o parte, pentru ca sĕ nu sporimŭ fără de causă numĕrulŭ dificultăţilorŭ la trecerea de la sistema vechiă la cea nouĕ.

Este aşa de clarŭ ca lumina sórelui, că nutrirea în grajdŭ a vitelorŭ de trasŭ şi în decursulŭ verei de sine va încetá, îndată ce economia de 6 hotarĕ va fi întrodusă şi va produce nutrimentŭ de ajunsŭ pentru trebuinţa vitelorŭ de trasŭ. *Totŭ omulŭ va aflá de mai avantagiosŭ a-şĭ nutrí bine vitele sale de trasŭ în grajdŭ, în locŭ sĕ le lase sĕ flămêndéscă pe ogóre: elŭ mai bucurosŭ le va avé în totŭ timpulŭ la îndemână, decâtŭ sĕ le caute pe ogóre adeseorĭ câte o jumĕtate de di. Nutrirea în grajdŭ la economia de şése hotarĕ se impune de sine. Numai sĕ numai trăgănimŭ lucrulŭ! Referinţele de comunicaţiune s'au străformatŭ. Şi purtarea economiei rurale sĕ nu fie ea influinţată de tóte acestea? Sĕ nu se schimbe ea óre, ca sĕ devina mai rentabilă?*

Progresului economicŭ ruralŭ sĕ i sĕ deschidă calea!

## ASSOCIAŢIUNEA GENERALĂ A STUDENŢILORŬ UNIVERSITARĬ ROMÂNĬ.

Secţiunea Bucurescĭ Nr. 159.

Se aduce la cunoscinţă D-lorŭ Studenţĭ, carĭ după statute au dreptulŭ de a participá la Congresulŭ, care se va ţiné la Galaţĭ, că înscrierile se facŭ în dilele de 11, 13, 20, 22, 24, 27, 28, 29, 30 şi 31 Augustŭ a. c. de la órele 6—8 p. m, în localulŭ Societăţii Studenţilorŭ universitarĭ „Unirea«, Strada Dionisie Nr. 26 şi 28.

Conformŭ decisiunei luate de comisiunea organisătóre, înscrierea se va închide irevocabilŭ la 31 Augustŭ, órele 8 séra.

Cotisaţiunea este fixată la 6 lei 50 banĭ de fiecare studentŭ, în schimbulŭ căreia se va elibera o cartă de membru, o cocardă şi anuarulŭ congresului precedentŭ.

Studenţii, carĭ lipsescŭ din Bucurescĭ, potŭ trimite cotisaţiunea în timbre séu mandatŭ postalŭ, pe adresa casierului, D-lŭ Gh. S. Alexandrescu, Strada Ţĕranilorŭ Nr. 65, arătândŭ adresa D-lorŭ cum şi staţiunea de cale ferată unde vorŭ aşteptá trecerea trenului.

Actele pe basa cărora se va puté face înscrierea sunt: inscripţiunĭ, foi de frequentare şi certificate liberate din partea secretariatelorŭ şcólelorŭ.

Acéstă dispositiune se aplică şi studenţilorŭ din districte.

Studenţii din străinătate vorŭ binevoí a presentá carta de studentŭ.

Ḑiua şi óra plecării se vorŭ vedé în programa ce se va publicá la timpŭ prin diare. —

Bucurescĭ 7/19 Augustŭ 1884. **Comisiunea.**

## DIVERSE.

**Progresele instrucţiunei în Franţa.** — Paul Bert, fostŭ ministru alŭ instrucţiunei sub Gambetta, vorbesce de progresulŭ instrucţiunei în anii 1877 până la 1883, ajungêndŭ la nişce conclusiunĭ bine întemeiate.

Dela 1877 până la 1883 numĕrulŭ şcólelorŭ poporale au ajunsŭ de la 59,021 la 64,510; alŭ învĕţătorilorŭ dela 80.063 la 88.220; alŭ scolarilorŭ dela 3,823.348 la 4.409,310. In acelaşŭ timpŭ s'au sporitŭ şi institutele private; în 1877 erau 12,526 cu 893,578 scolarĭ, în 1883 12,796 cu 1,022,841 scolarĭ. Copii de 7 până la 13 anĭ au cercetatŭ scóla, în 1877, 3,806,531; în 1881, 4,382,293 şi în 1883, 4,546,030. Acesta e numĕrulŭ scolarilorŭ înscrişĭ; ér' alŭ celorŭ obligaţĭ sĕ cerceteze şcóla este cu vre-o 40,000 mai mare, de unde se vede că la o sută de copii, unulŭ nu a cercetat-o.

O lege dela 9 Augustŭ 1879 însărcinéză pe fie-care departamentŭ, sĕ susţină unŭ seminarŭ pentru învĕţătorĭ şi învĕţătorese. Atuncĭ avea Franţa 80 seminare pentru învĕţătorĭ şi 16 pentru învĕţătorese. La începutulŭ anului 1884 cele dintâiŭ se sporiră cu 5, cele din urmă cu 41, întrunindu-se 5074 tinerĭ şi 2447 fete; 36 departamente nu au căutatŭ până acum sĕ împlinéscă legea şi după Paul Bert vorŭ mai trece încă 6 anĭ, până cândŭ în 25 departamente vorŭ puté predá instrucţia învăţătoresele. Elŭ se mai plânge, că vre-o 1244 congreganiştĭ nu au diploma de învĕţătorĭ, că cei noui nu merită multă încredere şi că vre-o 8531 învĕţătorĭ şi învĕţătorese nu oferă o garanţă îndestulitóre nicĭ în privinţa pedagogică, nicĭ în cea politică. Pricina este consiliulŭ superiorŭ de instrucţiune, care a luatŭ unele mĕsurĭ nepotrivite în cestiunea instrucţiunei.

Şcolile călugărilorŭ şi călugăriţelorŭ încă s'au sporitŭ, căcĭ, dice Bert cu amărăciune, »aprópe în fie-care comună, unde s'au deschisŭ scolĭ comunale, abaţii mâmăstirilorŭ au deschisŭ scolĭ prirate, pentru carĭ preoţii au recrutatu scolarĭ. Nicĭ unŭ mijlocŭ nu a fostŭ nefolositŭ de aceştia; s'au clevetitŭ şcolile fără Dumnedeu, învĕţătorii şi învĕţătórele lumescĭ mai cu sémă; s'au ameninţatŭ părinţii, sa'u refusatŭ întêia comuniune pentru învĕţăceii şcólelorŭ lumescĭ, în scurtŭ tóte mijlócele s'au folositŭ, şi încă fără sĕ fie pedepsite. Cu câtă-va energiă s'arŭ puté face tóte bine.«

**Desvălirea unui monumentŭ.** — Duminecă s'a desvălitŭ în Besançon statua lui Jouffroy, inventatorulŭ adevĕratŭ alŭ corăbiei cu vaporŭ. Statua a cioplit'o sculptorulŭ Charles Goutre. La serbare a presidatŭ Ferdinande de Lesseps, ca trămisŭ din partea Academiei franceze. Jouffroy încă în 1776 a pusŭ pe Doubs o mică corabiă cu vaporŭ, dar' n'a avutŭ mare succesŭ; în 1783 a făcutŭ o altă încercare la Lyon, şi acestŭ esperimentŭ a isbutitŭ mai bine. Inventatorulŭ nu şi-a pututŭ validitá ideea cum sĕ cade, pentru că „Institut de France« nu i-a datŭ sprijinulŭ trebuinciosŭ, ba chiar îi luá în batjocură esperimentele. Pentru aceea în generalŭ Fulton este consideratŭ de inventatorulŭ corăbiei cu vaporŭ, deşi acesta numai în 1803 a aşternutŭ înaintea lui Napoleon I. unŭ planŭ de o corabiă cu vaporŭ mai mare. Dar chiar Fulton însu-şĭ a recunoscutŭ, că gloria invenţiunei i se cuvine lui Jouffroy.

**Vieniavski şi cânele ţarului.** — Renumitulŭ violinistŭ polonŭ Vieniavski a fostŭ odată, cândŭ se aflá în Petersburg, chiămatŭ sĕ cânte înaintea împĕralului Alexandru II. La óra fixată, presentându-se la palatulŭ de érnă, fŭ condusŭ într'o odaiă pompósă, unde apărù îndată şi ţarulŭ cu colosalulŭ sĕu câne din Funlanda-nouă. Cândŭ îşĭ începù artistulŭ concertulŭ, cânele, care se aşedase la piciórele ţarului, se ridicà în picióre şi păşì spre Vieniavski. Acesta cânta mai departe, deşi se temea, că cânele îlŭ va acompaniá cu unŭ urlet scosŭ din tóte puterile. Cânele se ridicà pe două picióre şi îşĭ puse labele pe şoldurile cântăreţului. Vieniavski păstrându-şĭ presenţa continuà concertulŭ; dar cânele totŭ nu se astêmperà. Mai pe urmă începù a dá din códă de câte orĭ trăgea artistulŭ cu arculŭ. In fine împĕratulŭ, care până acum urmărise lucrulŭ zîmbindŭ, compătimindŭ pe artistŭ, îlŭ întrebà: — »Vieniavski, te genéză cânele? —« »Mejestate,‹ murmurà artistulŭ recreatŭ »mĕ temŭ, sĕ n'ulŭ genedŭ eŭ pe elŭ.‹ Alexandru rîse cu hohotŭ, chemà cânele la sine şi violinistulŭ îşĭ continuà liniştitŭ concertulŭ.

**Palatulŭ regescŭ din Atena.** — După »Messagéres d'Athénes« paguba, ce-a făcut-o foculŭ în palatulŭ regescŭ numai în mobile, se urcă la 100,000 francĭ. Mobilele din 24 de odăi din etagiulŭ alŭ doilea în mare parte au fostŭ arse. Repararea palatului s'a începutŭ în dilele recente. — Cu ocasiunea focului, comandantulŭ pompierilorŭ din Athena, colonelulŭ Sachos, i-a datŭ unui oficerŭ de artileriă, care nu voiá sĕ-lŭ asculte, o lovitură cu sabia în capŭ şi l'a rănitŭ greu. Colonelulŭ va fi trasŭ la dare de sémă.

**Unŭ elefantŭ la »Table d'hôte.«** — Intr'una din Duminecile trecute nisce óspeţĭ din Stokholm într'o grădină publică, tocmai când voiau sĕ se pună la mésă, primiră vìsita unui óspe de frunte, a elefantului Şeriff, care se aflá atunci acolo. Elefantulŭ, primblându-se comodŭ jurŭ împrejurŭ, venì şi în bufetŭ, pe care-lŭ trecù în revistă atâtŭ de radicalŭ, încâtŭ n'a rĕmasŭ nimicŭ pentru óspeţĭ.

**Unŭ patriarchŭ modernŭ.** — In Vama, unŭ locŭ din Bucovina, trăiesce unŭ israilitŭ cu numele Saivel Merdler, care e de peste 117 ani, va sĕ dică a ajunsŭ etatea patriarchilorŭ din Bibliă. E mai bĕtrênŭ decâtŭ Iosifŭ, care a trăitŭ numai 110 anĭ, şi numai cu trei anĭ mai tênĕrŭ decâtŭ Moise, marele legislatorŭ alŭ testamentului vechiu. Se crede, că Merdler va întrece pe protopărinţii sĕi din Bibliă, căcĭ e deplinŭ sănĕtosŭ şi are o poftă de mâncare deosebită; memoria lui încă e fórte bună, îşĭ aduce aminte d. e. de timpulŭ, cândŭ domneu în Bucovina Paşii turcescĭ. Elŭ a avutŭ 10 copii, dintre carĭ mai trăiescŭ 2 băeţĭ şi 2 fete. Dela copiii sĕi are 82 nepoţĭ. Unulŭ din copii, Iacob Merdler, care locuesce în Vama, este de 80 de anĭ, a avutŭ 7 copii, 30 nepoţĭ, şi 14 strănepoţĭ, carĭ toţĭ trăiescŭ. Alţĭ copii de ai lui Saivel au rĕstrănepoţĭ, astfelŭ că modernulŭ nostru patriarchŭ e rĕrĕstrămoşŭ.

**† Necrologŭ.** — Din Vereşmartŭ ni se vestesce mórtea lui Petru Ciceronescu, preotŭ gr. cat. alŭ diecesei Oradiei-Marĭ, asesorŭ consistorialŭ şi parochŭ de Vereşmartŭ, la 22 Aug. — Fie'i ţĕrîna uşóră!

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

**Cursulŭ la bursa de Viena**
din 23 Augustŭ st. n. 1884.

| | |
|---|---|
| Rentă de aurŭ ungară 6% | 122.— |
| Rentă de aurŭ 4% . . . | 92.— |
| Rentă de hârtiă 5% . . | 88.85 |
| Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare . . . . . . . | 142.20 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . . | 96.30 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune) . . . . | 118.50 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune) . . . . | 101.90 |
| Bonurĭ rurale ungare . . | 101.10 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 101.— |
| Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ . . . . . . . . . | 101.— |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 101.— |
| Bonurĭ rurale transilvane | 101 — |
| Bonurĭ croato-slavone . . | 100.— |
| Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. . . . . . . | 98.75 |
| Imprumutulŭ cu premiu ung. . . . . . . . . | 114 75 |
| Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului . | 115.90 |
| Renta de hârtiă austriacă | 80.70 |
| Renta de arg. austr. . . | 81.85 |
| Renta de aurŭ austr. . . | 103.80 |
| Losurile din 1860 . . . | 134.25 |
| Acţiunile băncei austro-ungare . . . . . . . | 858.— |
| Act. băncei de creditŭ ung. | 305.25 |
| Act. băncei de creditŭ austr. | 308.40 |
| Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ . . . . . | 5.75 |
| Napoleon-d'orĭ . . . . . | 9.65 1/2 |
| Mărcĭ 100 împ. germ. . . | 59.50 |
| Londra 10 Livres sterlinge | 121.60 |

**Bursa de Bucurescĭ.**

Cota oficială dela 11 Augustŭ st. v. 1884.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Renta română (5%). . . . | Cump. | 93 3/4 | vênd. | 94 |
| Renta rom. amort. (5%) . . | » | 95 3/8 | » | —— |
| » convert. (6%) . . | » | 97 1/4 | » | 98 |
| Împr. oraş. Buc. (20 l.) . . | » | 34 1/4 | » | —— |
| Credit fonc: rural (7%) . . | » | 102 1/4 | , | 103 |
| » „ „ (5%) . . | „ | 90 1/2 | „ | 92 1/4 |
| » » urban (7%) . . | » | 101 3/4 | , | 102 |
| » » » (6%) . . | » | 97 1/2 | » | 98 |
| » » » (5%) . . | » | 87 1/2 | » | 88 |
| Banca naţională a României | , | 1323 | , | 1420 |
| Ac. de asig. Dacia-Rom. . . | , | 340. | , | 368 |
| « » » Naţională . . | , | 237 1/2 | » | 247 1/2 |
| Aurŭ . . . . . . . . . . | , | 5·40.% | , | 5·50 |
| Bancnote austriace contra aurŭ | , | 2.07. | , | 2.09 |

**Cursulu pieţei Braşovŭ**
din 25 Augustŭ st. n. 1884.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Bancnote românescĭ . . . . | Cump. | 9.10 | Vênd. | 9.12 |
| Argint românesc . . . . . . | » | 9.05 | » | 9.10 |
| Napoleon-d'orĭ . . . . . . . | » | 9.60 | » | 9.64 |
| Lire turcescĭ . . . . . . . . | » | 10.86 | » | 10.90 |
| Imperialĭ . . . . . . . . . | » | 9.86 | » | 9.88 |
| Galbenĭ . . . . . . . . . . | » | 5.64 | » | 5.67 |
| Scrisurile fonc. »Albina« . . . | » | 100.50 | » | 101.50 |
| Discontulŭ | » | . . . 7—10 % pe anŭ. | | |

**Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)**

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, carĭ au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe una jumĕtate d e anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprilie a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se potŭ face de la **1** şi **15** a fie-cărei lunĭ.

| | | |
|---|---|---|
| Pentru Austro-Ungaria pe anŭ | . , . | 12 fl. v. a. |
| „ „ „ 1/2 „ | . . . | 6 „ „ |
| „ „ „ 1/4 „ | . . . | 3 „ „ |
| Se acórdă abonamente şi lunare cu | . . | 1 „ „ |
| Pentru România şi străinătate pe anŭ | . | 36 francĭ |
| „ „ „ „ 1/2 „ | . | 18 „ |
| „ „ „ „ 1/4 „ | . | 9 „ |

Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonaţĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea ḑiarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârḑiere.

*Administraţiunea.*



2—4

**PUBLICAŢIUNE.**

Din partea subscrisei primării comunale se aduce la cunoscinţă publică, cumcă comuna Zĕrneştĭ va vinde în calea licitaţiunei la 31 Augustŭ 1884 la 10 óre a. m. în pădurea din apropiere „Valea lui Paur“ 1520 metri lemnŭ de mestécănŭ pentru focŭ. Preţulŭ strigărei e statoritŭ cu 88 cr. pentru unŭ metru; alte condiţiunĭ mai detaiate se vorŭ face cunoscute doritorilorŭ de a cumpĕrá, în ḑiua licitaţiunei.

*Primăria comunală.*

Zêrneştĭ în 19 Augustŭ 1884.

**Badiu**, notarŭ. **Ioanŭ Dobre**, primarŭ.




Tipografia Alexi Braşovŭ.